

Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi öğrencileri arasında sigara, alkol ve madde kullanımının yaygınlığı ve bunu etkileyen faktörler

Giriş

Bağımlılık, bireyin zarar görmesine rağmen belirli bir davranış veya madde üzerindeki kontrolünü kaybetmesi durumu olarak tanımlanmaktadır. Genç yetişkinlik dönemini kapsayan üniversite yılları, bireyin ailesinden bağımsızlaştığı, yeni sosyal ilişkiler kurduğu ve akademik stres ile sorumlulukların arttığı dinamik bir geçiş sürecidir. Bu dönemde yaşanan kaygı, yalnızlık ve uyum sorunları, gençleri sigara, alkol ve madde kullanımına yönlendirebilmektedir. Literatürde bu alışkanlıkların biyolojik ve psikososyal açıdan ciddi halk sağlığı sorunlarına yol açtığı ve akademik başarıyı olumsuz etkilediği vurgulanmaktadır. Kütahya ilinde üniversite öğrencileri arasında bu konuda yürütülmüş kapsamlı araştırmaların sınırlı olması önemli bir bilgi boşluğuna işaret etmektedir. Bu çalışmanın amacı, Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesinde sigara, alkol ve madde kullanımı yaygınlığı ile bu davranışları etkileyen faktörleri incelemektir.

Araştırma Tasarımı ve Yöntemler

Araştırma, tanımlayıcı ve kesitsel bir tasarımla yürütülmüştür. Çalışmanın evrenini Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi bünyesindeki fakülte ve yüksekokullarda öğrenim gören öğrenciler oluşturmuştur. Veriler, Nisan 2024 döneminde, tabakalı ve sistematik rastgele örnekleme yöntemi kullanılarak toplanmıştır. Çalışmaya yaşları 18 ile 43 arasında değişen, gönüllü toplam 1043 lisans ve ön lisans öğrencisi dahil edilmiştir. Veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından literatür taraması doğrultusunda hazırlanan ve sosyodemografik özellikler ile sigara, alkol ve madde kullanım alışkanlıkları, miktarı ve sıklığını sorgulayan 26 soruluk bir anket formu kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde tanımlayıcı istatistiklerin yanı sıra kategorik değişkenlerin karşılaştırılmasında ki-kare testi, sürekli değişkenlerin analizinde ise Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis testleri uygulanmıştır.

Bulgular

Araştırma sonucunda katılımcıların yaklaşık dörtte birinin sigara, beşte birinin ise alkol kullandığı saptanmıştır. Yasadışı madde kullanım oranının ise diğer bağımlılık yapıcı alışkanlıklara kıyasla oldukça düşük düzeyde kaldığı belirlenmiştir. Cinsiyetler arası karşılaştırmada, erkek öğrencilerin hem sigara hem de alkol kullanım oranlarının kadın öğrencilere göre anlamlı derecede daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Sigara içen öğrencilerin günlük tükettikleri sigara miktarının öğrenim görülen fakülte, cinsiyet ve anne eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur. Alkol kullanan katılımcıların büyük kısmının ayda birkaç kez alkol tükettiği saptanırken, ailede alkol kullanım öyküsü olan gençlerin alkol tüketim sıklığının anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Sigaraya başlamada en önemli belirleyici etken arkadaş çevresi iken, alkol kullanımında merak unsuru ön plana çıkmıştır. Madde kullanan katılımcıların tamamının aynı zamanda sigara ve alkol kullandığı saptanmış olup bu bulgu, eş zamanlı kullanım eğilimine işaret etmektedir.

Sonuç

Çalışma sonucunda, üniversite gençliği arasında sigara ve alkol tüketiminin yaygın bir halk sağlığı sorunu olduğu ve bu alışkanlıkların akran baskısı ile aile ortamından güçlü bir şekilde etkilendiği ortaya konmuştur. Gençlerin üniversite yaşamına uyum sağlama sürecinde karşılaştıkları akademik kaygılar ve bağımsızlık hissi, bu zararlı alışkanlıklara yönelimi kolaylaştırabilmektedir. Ebeveynlerin eğitim düzeyinin yüksek olmasının, alkol tüketimine karşı daha hoşgörülü bir aile ortamı yaratarak gençlerin alkol kullanım sıklığını artırabileceği değerlendirilmektedir. Bu doğrultuda, üniversitelerde akran danışmanlığı sistemlerinin kurulması ve öğrenci kulüpleri aracılığıyla sağlıklı yaşam aktivitelerinin teşvik edilmesi önerilmektedir. Ayrıca, risk altındaki öğrencilerin tespiti için psikolojik destek birimlerinin etkinliği artırılmalıdır. Bu araştırma, Kütahya özelinde tıp ve sağlık bilimleri öğrencileri odağında bağımlılıkla mücadele politikalarının geliştirilmesine ve önleyici rehberlik çalışmalarına katkı sunacak önemli bir kaynak niteliğindedir.

Anahtar kelimeler: alkol tüketimi, sigara içme, uyuşturucu kullanımı, üniversite, öğrenciler